

**USAGLAŠAVANJE PRAVNE REGULATIVE SA
PRAVNIM TEKOVINAMA EVROPSKE UNIJE**

Priredio: redovni profesor dr Milorad Bejatović

**HARMONISATION OF STATE LEGISLATION WITH
EU LEGAL ACQUISITIONS**

Edited by: full professor Milorad Bejatovic, Ph.D.

Pravni fakultet za privredu i pravosuđe
Univerzitet Privredna akademija u Novom Sadu
Faculty of Law for Commerce and Judiciary
University Business Academy Novi Sad

Novi Sad 2018.

Zbornik referata sa međunarodnog naučnog skupa održanog
od 20. – 22. septembra 2018. godine u Novom Sadu,
u organizaciji Pravnog fakulteta za privredu i pravosuđe
Univerziteta Privredna akademija u Novom Sadu.

Izdavač:

Pravni fakultet za privredu i pravosuđe
Univerzitet Privredna akademija u Novom Sadu,
Geri Karolja br. 1, telefon: 021 400 – 499
Web: www.pravni-fakultet.info

Recenzenti:

Prof. dr Milorad Bejatović	Doc. dr Predrag Mirković
Prof. dr Mirko Kulić	Doc. dr Darko Golić
Prof. dr Zoran Pavlović	Doc. dr Sanja Škorić
Prof. dr Nenad Avramović	Doc. dr Nenad Bingulac
Prof. dr Miloš Marković	Doc. dr Marijana Mladenov
Prof. dr Jelena Matijašević-Obradović	Akademik prof. dr Branko Vučković

Za izdavača:

Prof. dr Marko Carić

Urednik:

Prof. dr Milorad Bejatović

Štampa:

Štamparija FELJTON, Novi Sad

Tiraž: 75

ISBN
978-86-6019-083-5

Programski odbor:

Prof. dr MARKO CARIĆ | Dekan Pravnog fakulteta za privredu i pravosuđe
- Univerzitet Privredna akademija u Novom Sadu | Republika Srbija
Prof. dr MILORAD BEJATOVIĆ | Redovni profesor Pravnog fakulteta za privredu i
pravosuđe - Univerziteta Privredna akademija u Novom Sadu | Republika Srbija
Akademik prof. dr MIODRAG N. SIMOVIĆ | Sudija Ustavnog suda Bosne i
Hercegovine | Republika Bosna i Hercegovina
Prof. dr BORČE DAVITKOVSKI | Pravni fakultet „Justinijan Prvi“ - Univerzitet
„Sv. Kiril i Metodij“ u Skoplju | Republika Makedonija
Akademik prof. dr KOSTADIN PUŠARA | Redovni profesor – emeritus i specijalni
savetnik na Univerzitetu Ujedinjenih nacija za mir i razvoj u Beogradu |
Republika Srbija
Prof. dr BORA ČEJOVIĆ | Profesor Univerziteta u penziji |
Predsednik krivičara Srbije | Republika Srbija
Akademik prof. dr BRANKO VUČKOVIĆ | Predsednik Osnovnog suda u Kotoru |
Predsjednik Udruženja za krivično pravo i kriminalnu politiku Crne Gore |
Republika Crna Gora
Prof. dr ZORICA DRLJAČA | Advokat u Banja Luci, vanredni profesor na
Univerzitetu „Apeiron“ u Banja Luci, Univerzitetu za poslovne studije u Banja
Luci i Pravnom fakultetu Univerziteta za poslovni inženjering i menadžment u
Lukavici | Univerzitet “Apeiron” u Banja Luci | Bosna i Hercegovina

Organizacioni odbor:

Prof. dr Milorad Bejatović
Prof. dr Miloš Marković
Doc. dr Predrag Mirković
Doc. dr Darko Golić
Doc. dr Sanja Škorić
Prof. dr Nenad Avramović
Akademik prof. dr Vesna Vučković
Akademik prof. dr Kostadin Pušara
Prof. dr Mile Matijević
Doc. dr Marijana Mladenov

Sekretar:

Tanja Praštalo, msr. pravnik

Proceedings of the International Scientific Conference
held from September 20 – 22, 2018 in Novi Sad,
organized by the Faculty of Law for Commerce and Judiciary
University Business Academy in Novi Sad

Publisher:

Faculty of Law for Commerce and Judiciary
University Business Academy in Novi Sad,
Geri Karolja No.1, telephone: 021 / 400 – 499
Web: www.pravni-fakultet.info

Reviewers:

Milorad Bejatovic, PhD
Mirko Kulic, PhD
Zoran Pavlovic, PhD
Nenad Avramovic, PhD
Milos Markovic, PhD
Jelena Matijasevic-Obradovic, PhD
Predrag Mirkovic, PhD
Darko Golic, PhD
Sanja Skoric, PhD
Nenad Bingulac, PhD
Marijana Mladenov, PhD
Branko Vuckovic, PhD academician

For the Publisher:

Marko Caric, PhD - Dean

Editor-in-Chief:

Milorad Bejatovic, PhD

Print:

Print shop FELJTON, Novi Sad

Circulation: 75

ISBN
978-86-6019-083-5

Program Committee:

MARKO CARIC, PhD | Dean of the Faculty of Law for Commerce and Judiciary
- University Business Academy in Novi Sad | Republic of Serbia

MILORAD BEJATOVIC, PhD | Full Professor at the Faculty of Law for
Commerce and Judiciary - University Business Academy in Novi Sad |
Republic of Serbia

MIODRAG N. SIMOVIC, academician | Judge of the Constitutional Court of
Bosnia and Herzegovina | Bosnia and Herzegovina

BORCE DAVITKOVSKI, PhD | Faculty of Law „Iustinianus Primus“ - Ss. Cyril
and Methodius University in Skopje | Republic of Macedonia

KOSTADIN PUSARA, academician | Full Professor - Emeritus and Special
Advisor at the European Center for Peace and Development - University for Peace
established by the United Nations, Belgrade | Republic of Serbia

BORA CEJOVIC, PhD | Professor of University in Pensions |
President of the Serbian Association for Criminal Law | Republic of Serbia

BRANKO VUCKOVIC, academician | President of the Basic Court in Kotor |
President of the Association for Criminal Law and Criminal Policy of Montenegro |
Republic of Montenegro

ZORICA DRLJACA, PhD | Lawyer in Banja Luka, Associate Professor at
University Apeiron in Banja Luka, University of Business Studies in Banja Luka
and University of Business Engineering and Management in Lukavica |
“Apeiron” University in Banja Luka | Bosnia and Herzegovina

Organizing Committee:

Milorad Bejatovic, PhD

Milos Markovic, PhD

Predrag Mirkovic, PhD

Darko Golic, PhD

Sanja Skoric, PhD

Nenad Avramovic, PhD

Vesna Vuckovic, PhD academician

Kostadin Pusara, PhD academician

Mile Matijevic, PhD

Marijana Mladenov, PhD

Conference Secretary:

Tanja Prastalo, LL.M

Dr Vanda Božić,
Naučni saradnik, Katedra za kazneno pravo,
Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu,
E-mail:vanda.bozic@pravo.hr

Prof. dr Vladimir Kozar,
Vanredni profesor na Pravnom fakultetu za privredu i pravosuđe
Univerziteta Privredna akademija u Novom Sadu,
E-mail: kozarv@pravni-fakultet.info

MERE OBEZBEĐENJA I „MORATORIJUM“ U STEČAJNOM POSTUPKU

Apstrakt:

Zakonom o izmenama i dopunama Zakona o stečaju¹, koji je stupio na snagu 25. decembra 2017. godine, izvršene su značajne izmene uslova za određivanje mera obezbeđenja u prethodnom stečajnom postupku. Takođe, izmenjene su i dopunjene odredbe o zakonskoj zabrani izvršenja i namirenja kao pravnoj posledici otvaranja stečajnog postupka, i propisana su nova pravila o ukidanju moratorijuma na zahtev razlučnih i založnih poverilaca.

Sa posebnom pažnjom razmotrene su novelirane zakonske odredbe o moratorijumu, kojim se uvodi zabrana poveriocima da ostvaruju svoja prava u izvršnom postupku, kao postupku individualnog izvršenja, a u svetlu predstojeće mogućnosti otvaranja stečajnog postupka kao postupka opšteg (generalnog) izvršenja.

Najznačajnija novina jeste vremenski ograničeno ukidanje moratorijuma na period od devet meseci počev od dana objavljivanja oglasa o ukidanju mere obezbeđenja, odnosno zabrane izvršenja, nakon čega se mera zabrane izvršenja i namirenja u odnosu na tu imovinu ponovo uspostavljena, saglasno članu 93g koji uređuje posledice propuštanja unovčenja imovine od strane razlučnog, odnosno založnog poverioca u zakonom predviđenom roku. Jer, osnovni zakonski tekst nije propisivao vremensko ograničenje ukidanja moratorijuma.

Slična rešenja prihvaćena su i u pravu Republike Hrvatske, gde otvaranje stečajnog postupka sprečava pokretanje individualnog izvršnog postupka i kada je u pitanju ostvarivanje prava hipotekarnih – razlučnih poverilaca.

Ključne reči: zabrana izvršenja; moratorijum; mirovanje dugova; hipoteka; stečaj

1 Službeni glasnik RS, br. 113/2017

UVOD

Stečajni postupak, kao proces, pokreće se predlogom poverioca, dužnika ili likvidacionog upravnika, kao ovlašćenih predlagača,² dok se donošenje odluke o tom predlogu ako sud utvrdi postojanje jednog od zakonskih stečajnih razloga, dakle, pozitivne odluke o usvajanju predloga, naziva otvaranjem stečajnog postupaka.³ Stečajni sudija otvara stečajni postupak donošenjem rešenja o otvaranju stečajnog postupka kojim se usvaja predlog za pokretanje stečajnog postupka.⁴ Sve pravne posledice stečaja, uključujući i zabranu izvršenja i namirenja - moratorijum⁵, nastupaju otvaranjem stečajnog postupka, a ne pokretanjem postupka podnošenjem inicijalnog akta – predloga ovlašćenog predlagača.

Međutim, donošenju odluke o predlogu, po pravilu, prethodi još jedna faza, odnosno stadijum, pod nazivom prethodni stečajni postupak, u kome sud utvrđuje da li postoje zakonski razlozi za otvaranje stečajnog postupka. Stečajni sudija u roku od tri dana od dana dostavljanja predloga za pokretanje stečajnog postupka donosi rešenje o pokretanju prethodnog stečajnog postupka.⁶ U prethodnom stečajnom postupku mogu se odrediti mere obezbeđenja, koje su po dejstvima slične zakonskoj zabrani izvršenja i namirenja, kao zakonskoj posledici otvaranja stečajnog postupka.

1. ZAKONSKA ZABRANA SPROVOĐENJA INDIVIDUALNOG PRINUDNOG IZVRŠENJA NA IMOVINI STEČAJNOG DUŽNIKA

Moratorijum je zabrana sprovođenja individualnog prinudnog izvršenja na imovini stečajnog dužnika, u cilju namirenja potraživanja pojedinačnog poverioca, i nastupa obavezno kao procesnopravna posledica danom otvaranja stečajnog postupka ili fakultativno – ako sud u prethodnom stečajnom postupku odredi meru obezbeđenja koja sadrži takvu zabranu. U širem smislu, izvan stečajnog postupka, pojam „moratorijum“ označava privremeno odlaganje otplate dugova, npr. pojedinim kategorijama dužnika.⁷

2 Zakon o stečaju, *Službeni glasnik RS*, br. 104/2009, 99/2011, 71/2012 (Odluka Ustavnog suda), 83/2014, 113/2017, čl. 55. st. 1. (Dalje u tekstu i fusnotama: ZS).

3 Kozar, V., Počuća, M. i Stanković, I., (2013). Opšti stečajni postupak (Komentar Zakona o stečaju sa sudskom praksom i podzakonskim aktima) 1. izdanje, Beograd, Poslovni biro, str. 87. i 88.

4 Zakon o stečaju, čl. 69. st. 1.

5 „Moratorijum (nlat. *moratorium* od lat. *mora-ri* odužiti, odugovlačiti) odlaganje roka plaćanja nekog duga, bilo pristankom pojedinih poverilaca ili putem zakona.“- Vujaklija, M., (1980). Leksikon stranih reči i izraza, 3. dopunjeno izdanje, Beograd, Prosveta, str. 585

6 Zakon o stečaju, čl. 60. st. 1.

7 Gnjatović, D., (2011). O moratorijumu zemljoradničkih dugova - hronologija jednog dugotrajnog provizorijuma. Bankarstvo, (7-8), str. 10-33

Moratorijum štiti stečajnog dužnika dajući mu mogućnost da se konsoliduje pre nego što poverioci počnu sa naplatom potraživanja, kao i da bi stečajni upravnik pripremio prodaju imovine dužnika kada postupak ide u pravcu bankrota.⁸ Tako se gubici koje za poverioce prouzrokuje stečaj, među njima ravnomerno raspoređuju, ako se naplaćuju u istom isplatnom redu. Zabrana pokretanja, odnosno prekid izvršnog postupka ustanovljena je zato što bi se prinudnim izvršenjem pogodovalo samo onim poveriocima sa izvršnom ispravom.⁹ Moratorijumom se ostvaruje osnovni cilja stečajnog postupka – stavljanje svih neprivilogovanih poverilaca (lica koja imaju neobezbeđena potraživanja) istog isplatnog reda, odnosno klase u ravnopravan položaj.¹⁰ To je način za njihovo pozivno namirenje u zavisnosti od ukupne visine njihovih potraživanja i obima stečajne mase.¹¹

Termin „moratorijum“ upotrebljava se za označavanje zabrane izvršenja i namirenja, kao pravne posledice otvaranja stečajnog postupka iz čl. 93. st. 1. ZS.¹²

Novčano potraživanje ostvaruje se prinudno u postupku pojedinačnog (individualnog) ili opšteg (generalnog) izvršenja.¹³ U izvršnom postupku sprovodi se pojedinačno izvršenje, dok se u stečajnom postupku sprovodi opšte izvršenje. U izvršnom postupku važi princip prvi u vremenu jači u pravu (*prior tempore, potior iure*), a u stečajnom postupku se poverioci namiruju istovremeno i konkurentno,¹⁴ čime se ostvaruje jedno od glavnih načela stečaja - jednak tretman poverilaca (*par conditio creditorum*).¹⁵ To znači da se ova dva postupka međusobno isključuju. Pravosnažne i izvršne isprave gube svojstvo izvršnosti, ali ne i svojstvo pravosnažnosti.¹⁶

Zabrana izvršenja i namirenja, koja nastupa *ex lege*, kao posledica otvaranja stečajnog postupka, odnosi se pre svega na obične - stečajne poverioce, ali i na ostvarivanje prava razlučnih poverilaca.¹⁷ Takođe, zabrana izvršenja i namirenja

8 Dukić Mijatović, M., (2010). Vodič kroz stečajni postupak, Novi Sad, izdanje autora, str. 66

9 Jovanović – Zattila, M. i Čolović V., (2007). Stečajno pravo, Beograd, Dosije, str. 70. i 71

10 Mićović, M., (2010). Privredno pravo, Kragujevac, Pravni fakultet Univerziteta u Kragujevcu, Institut za pravne i društvene nauke, str.138

11 Ibidem, str. 138. i 139.

12 Obućina, J., (2017). Odnos prethodnog stečajnog postupka i postupka sprovođenja izvršenja radi namirenja novčanog potraživanja na nepokretnostima. Pravo i privreda, (1-3), str. 36

13 Poznić, B., (1987). Građansko procesno pravo, Beograd, Savremena administracija, str. 436.

14 Radovanov, A., (2014). Građansko procesno pravo, 4. izmenjeno i dopunjeno izdanje, Novi Sad, Univerzitet Privredna akademija u Novom Sadu, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, str. 404

15 Riesenfeld, S. (2018). Bankruptcy (2018, April 27). Preuzeto sa: <https://www.britannica.com/topic/bankruptcy#ref248841>

16 Kozar, V., (2010). Komentar stečajnih zakona, Beograd, Poslovni biro, str. 74

17 U uporednom pravu status obezbeđenih poverilaca se znatno razlikuje. Razlike u statusu

odnosi se na kategoriju založnih poverilaca, kao stranaka u stečajnom postupku, uvedenu novelom iz 2014. godine. Dejstvo ove zabrane i na obezbeđene poverioce, okarakterisano je kao jedan od ključnih nedostataka postojećeg stečajnog okvira, odnosno položaja razlučnih poverilaca pre novela iz 2017. godine.¹⁸

Prema ovoj zakonskoj procesno-pravnoj posledici,¹⁹ od dana otvaranja stečajnog postupka ne može se protiv stečajnog dužnika, odnosno nad njegovom imovinom, odrediti i sprovesti prinudno izvršenje, niti bilo koja mera postupka izvršenja osim izvršenja koja se odnose na obaveze stečajne mase i troškova stečajnog postupka (čl. 93. st. 1), a postupci koji su u toku prekidaju se (čl. 93. st. 2). Danom donošenja rešenja o zaključenju stečajnog postupka, postupci prinudnog izvršenja obustavljaju se (čl. 93. st. 3). Dakle, od dana otvaranja stečaja nad stečajnim dužnikom ne može sprovesti postupak prinudnog izvršenja radi namirenja obaveza nastalih pre otvaranja stečaja. Međutim, obaveze nastale tokom stečajnog postupka mogu se prinudno izvršiti – što je u potpunosti u skladu sa Zakonom o stečaju, jer obaveze nastale u toku postupka smatraju se troškovima stečajnog postupka, one se redovno i prioritarno namiruju, pre potraživanja poverilaca svrstanih u isplatne redove, pa je i njihovo prinudno izvršenje moguće²⁰.

ZS omogućava ukidanje ili uslovljavanje izrečene mere zabrane izvršenja i namirenja u prethodnom stečajnom postupku iz čl. 62. st. 2. tač. 4) ili ukidanje zakonske zabrane izvršenja i namirenja iz čl. 93 st. 1. kao procesno-pravne posledice otvaranja stečajnog postupka, stečajni sudija. Reč je o pravilima, od kojih su većina zajednička kako za ukidanje mera obezbeđenja, koje mobu biti određene u prethodnom stečajnom postupku, tako i za ukidanje zabrane izvršenja i namirenja, koja nastupa kao pravna posledica otvaranja stečaja. Novelom iz 2017. godine modifikovana su tri dosadašnja razloga za ukidanje moratorijuma,

obezbeđenih poverilaca odražavaju različite pristupe rešavanju problema konflikta interesa - ciljeva maksimizacije vrednosti stečajne mase u korist svih poverilaca putem reorganizacije ili bankrotstva (likvidacije), s jedne strane, i potrebe za zaštitom obezbeđenih poverilaca i njihovih interesa, s druge strane. Tako u stečajnim okvirima koji su orijentisani na „brze“ likvidacije stečajnog dužnika, poput onih u Engleskoj, Holandiji ili Švedskoj, prodaja se događa veoma brzo nakon pokretanja stečajnog postupka. S druge strane, veliki broj zemalja je usvojio odredbe usmerene ka reorganizaciji stečajnog dužnika. Ključno pitanje je u kojoj meri stečajni zakon može da ograniči prava razlučnih poverilaca suspendujući njihova pojedinačna prava za pravo koje se ostvaruje u stečaju kao kolektivnom postupku prema stečajnoj masi.

18 Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o stečaju - Analiza efekata. (2018, April 24). Preuzeto sa: <http://www.parlament.gov.rs>

19 Pravne posledice otvaranja stečajnog postupka, u slučaju da je rešenje o otvaranju stečajnog postupka po žalbi ukinuto, a u ponovnom postupku stečajni postupak ponovo otvoren, nastaju danom kada je prvo rešenje istaknuto na oglasnoj tabli suda. (ZS, čl. 73. st. 2. i 3). Vidi više: Kozar, V. i Aleksić, N., (2018). Komentar zakona o stečaju sa novelama iz 2017. godine i sudskom praksom, Beograd, Poslovni biro, str 174

20 Kordić J. et al., (2013). Komentar Zakona o stečaju i nacionalnih standarda, 3 izdanje, Beograd, Pešić i sinovi, Confineks, str. 151.

a odredbe koje ih uređuju raspodeljene su u nove čl. 93a i 93b, dok čl. 93v sadrži zajedničke odredbe za ukidanje mere obezbeđenja, odnosno zabrane izvršenja i namirenja, a čl. 93g uređuje posledice propuštanja unovčenja imovine od strane razlučnog, odnosno založnog poverioca u zakonom predviđenom roku. Međutim, lica povezana sa stečajnim dužnikom u smislu čl. 125. ZS nemaju pravo na podnošenje predloga za ukidanje moratorijuma, osim lica koja se u okviru svoje redovne delatnosti bave davanjem kredita i zajmova.²¹ Najznačajnija novina jeste vremenski ograničeno ukidanje moratorijuma na period od devet meseci počev od dana objavljivanja oglasa o ukidanju mere obezbeđenja, odnosno zabrane izvršenja (član 93a stav 2 i član 93b), nakon čega se mera zabrane izvršenja i namirenja u odnosu na tu imovinu ponovo uspostavljen, saglasno članu 93g koji uređuje posledice propuštanja unovčenja imovine od strane razlučnog, odnosno založnog poverioca u zakonom predviđenom roku. Jer, osnovni zakonski tekst nije propisivao vremensko ograničenje ukidanja moratorijuma.

Institut pod nazivom „moratorijum“ postoji i u postupku sporazumnog finansijskog restrukturiranja privrednih društava i preduzetnika, i označavanje mirovanje dugova na autonomnoj osnovi, zasnovano na ugovoru između dužnika i poverioca koji učestvuju u tom postupku.²² U toku finansijskog restrukturiranja uvodi se mirovanje dugova (moratorijum).²³ Takođe, moratorijum je sličan zabrani izvršenja i namirenja koja je važila je u toku restrukturiranja u postupku privatizacije²⁴, što važeći Zakon o privatizaciji²⁵ ne predviđa.

1.1. Nastavak izvršnog postupka od strane stečajnog suda po Stečajnom zakonu Republike Hrvatske

Slična rešenja prihvaćena su i u pravu Republike Hrvatske. Prema Stečajnom zakonu, *Narodne novine*, br. 71/2015 (Dalje u tekstu i fusnotama: SZ RH), otvaranje stečajnog postupka sprečava pokretanje individualnog izvršnog postupka i kada je u pitanju ostvarivanje prava hipotekarnih – razlučnih poverilaca.²⁶ SZ RH, čl. 149. pod

21 Videti više: Kozar, V., (2015). Izmena položaja povezanih lica u stečajnom postupku. Pravo i privreda, (1- 3), str. 43 – 57

22 Kozar, V., (2012). Pravne posledice sporazumnog finansijskog restrukturiranja privrednih društava. Pravo i privreda (4-6), str. 236-250

23 Kozar, V., (2012). Mirovanje dugova (moratorijum) u postupku finansijskog restrukturiranja u Dukić Mijatović M. (urednik) Zbornik referata sa međunarodnog naučnog skupa, Novi Sad, Privredna akademija, str. 224 – 237.

24 Kozar, V., (2008). Uticaj restrukturiranja i obaveznog otpuštanja duga u postupku privatizacije na izvršni postupak. Radno-pravni savetnik (1), str. 25; Kozar, V., Petrović, Z. i Počuča M., (2010). Zastupanje pravnih lica u sudskim postupcima (Privredno procesno pravo), Beograd, Poslovni biro, str. 64 – 66.

25 *Službeni glasnik RS*, br. 83/2014, 46/2015, 112/2015, 20/2016 (Autentično tumačenje)

26 SZ RH zabranu sprovođenja individualnog postupka izvršenja (*ovrhe*) radi realizacije prava razlučnih poverilaca, propisuje u članku 169: (5) Nakon otvaranja stečajnoga

naslovom „*Pravo odvojenoga namirenja iz stvari i prava upisanih u javne knjige*“, sadrži sledeću definiciju razlučnog poverioca, odnosno „razlučnog vjerovnika“: „Vjerovnici koji imaju založno pravo ili pravo na namirenje na kojoj stvari ili pravu koji su upisani u javnoj knjizi imaju pravo odvojenoga namirenja na toj stvari ili pravo unovčenja prema odredbama članka 248. ovoga Zakona.“. „To znači da će sud, nakon unovčenja stvari ili prava na kojemu postoji razlučno pravo upisano u javnoj knjizi, iz iznosa ostvarenoga prodajom namiriti troškove unovčenja, zatim namiriti tražbine razlučnih vjerovnika prema redoslijedu određenom pravilima ovršnoga postupka te će preostali iznos predati stečajnom upravitelju za namirenje stečajnih vjerovnika. Vjerovnici s pravom odvojenoga namirenja su stečajni vjerovnici samo ukoliko im je dužnik i osobno odgovoran. Prema SZ RH, čl. 153, oni imaju pravo na razmjerno namirenje iz stečajne mase samo ako se odreknu odvojenoga namirenja ili ako se ne uspiju odvojeno namiriti.

Ukoliko stečajni vjerovnici nisu na izvještajnom ročištu drukčije odredili način i uvjet prodaje, SZ RH u čl. 229. određuje da će se imovina stečajnog dužnika prodati odgovarajućom primjenom odredaba čl. 247. i 249. zakona (prodaja nekretnina i pokretnina na kojima postoji razlučno pravo), drugim rečima, da će se na odgovarajući način primjenjivati pravila ovršnog postupka o ovrsi na nekretnini. Iako u pogledu zabrane izvršenja i namirenja, kao pravne posledice otvaranja stečajnog postupka, postoji sličnost sa pravom Republike Srbije kada je u pitanju ostvarivanje prava razlučnih poverilaca, bitna razlika jeste u tome SZ RH, propisuje nastavak izvršnog postupka od strane stečajnog suda, „primjenom pravila o unovčenju predmeta na kojima postoji razlučno pravo u stečajnom postupku“. Dakle, SZ RH upućuje na odredbe posebnih pravila iz čl. 247. - 253. pod zajedničkim naslovom „Unovčenje predmeta na kojima postoji razlučno pravo“ Stoga, razlučni poverioci svoje pravo na odvojeno namirenje ostvaruju u stečajnom postupku, ali u skladu sa specijalnim odredbama SZ RH koji detaljno uređuje ovo pitanje.

Detaljna pravila o unovčenju nekretnina, kao i pokretnih stvari koje su izjednačene sa nekretninama (brodova i zrakoplova) na kojima postoji razlučno pravo propisana su odredbama čl. 247. SZ RH. Prodaju nekretnine provodi Financijska agencija - FINA, elektroničkom javnom dražbom. FINA, dakle, prodaje nekretnine putem javne dražbe, elektroničkim putem, umjesto suda. Međutim, postavlja se pitanje da li je FINA ovlašćena da prodaje nekretnine putem javnih dražbi ili je takva prodaja nekretnina protuzakonita. Naime, FINA nema mogućnosti da odredi cenu vrednosti nekretnine koja je na prodaji, dakle, dolazimo i do pitanja koja će institucija u njeno ime vršiti procenu. Nadalje, ukoliko pogledamo sadržaj zaključka o prodaji nekretnine, nailazimo na puno neodgovorenih pitanja. Primera radi, tako stranka u postupku ne zna uopšte da se njezina nekretnina prodaje, a još manje na koji se način ona prodaje, niti je upoznata sa činjenicom tko je kupio

postupka razlučni vjerovnici nisu ovlašćeni pokrenuti postupak ovrhe ili osiguranja.(6) Postupci ovrhe i osiguranja iz stavka 5. ovoga članka koji su u tijeku u vrijeme otvaranja stečajnoga postupka prekidaju se. Prekinute postupke ovrhe i osiguranja nastaviti će sud koji vodi stečajni postupak primjenom pravila o unovčenju predmeta na kojima postoji razlučno pravo u stečajnom postupku.

njezinu nekretninu i kada treba osloboditi tu istu (prodatu) nekretninu od osoba i stvari. Valja napomenuti da su se na javnim dražbama na sudu znala pojaviti lica koja su došla u ime vjerovnika. Isto tako, skrećemo pažnju na okolnost da FINA ne postoji niti u jednoj državi Evropske Unije.

U čl. 247. propisana su pravila o minimalnoj ceni, po kojoj se nekretnina može prodati, a koja opada, odnosno smanjuje se, u zavisnosti od toga koja je licitacija po redu. Ovan članak takođe sadrži i pravilo prebijanju potraživanja razlučnog poverioca sa cenom, prema kome: „Prvi razlučni vjerovnik u prednosnom redu može izjaviti da kupuje nekretninu i da stavlja u prijeboj svoju tražbinu s protutražbinom stečajnoga dužnika po osnovi cijene u visini utvrđene vrijednosti nekretnine.“ Navdno pravilo slično je odredbi o polaganju cene od strane razlučnog ili založnog poverioca - *credit bidding* iz člana 136b Zakona o stečaju, kojom se ustanovljava pravo obezbeđenog poverioca da prebije svoje obezbeđeno potraživanje sa kupoprodajnom cenom, za slučaj da je on najbolji ponudilac.²⁷

2. MERE OBEZBEĐENJA U PRETHODNOM STEČAJNOM POSTUPKU

Zabranu izvršenja i namirenja kao pravnu posledicu otvaranja stečajnog postupka, koja nastupa po sili zakona, valja jasno razlikovati od mere obezbeđenja koja može biti određena u prethodnom stečajnom postupku na osnovu čl. 62. st. 2. tač. 4. ZS (zabrana ili privremeno odlaganje sprovođenja izvršenja prema stečajnom dužniku, uključujući i zabranu ili privremeno odlaganje koje se odnosi na ostvarivanje prava razlučnih i založnih poverilaca), a u praksi takođe naziva „moratorijum“. Posledice zakonske zabrane prinudnog izvršenja i ove mere obezbeđenja, u suštini su iste – onemogućava se sprovođenje individualnog izvršenja na imovini stečajnog dužnika, u cilju namirenja potraživanja pojedinačnog poverioca. Pojam „moratorijum“ pravilnije je koristiti za označavanje privremene zabrane sprovođenja izvršenja na osnovu mere obezbeđenja, kojom se uvodi privremeno „mirovanje dugova“ dok se ne odluči o predlogu za otvaranje stečajnog postupka, ali se u praksi koristi i za označavanje zakonske zabrane izvršenja, kao pravne posledica otvaranja stečajnog postupka. Termin „moratorijum“ se izvan stečajnog prava koristi za označavanje privremenog odlaganja otplate dugova pojedinim kategorijama dužnika, npr. zemljoradnicima u uslovima agrarne krize i sl.²⁸

Dakle, moratorijum može nastupiti i pre otvaranja stečajnog postupka, kao jedna od mera obezbeđenja koju je sud ovlašćen da odredi rešenjem o pokretanju prethodnog stečajnog postupka. Naime, ZS u čl. 62. propisuje mere obezbeđenja, koje stečajni sudija, po službenoj dužnosti ili na zahtev podnosioca predloga za pokretanje stečajnog postupka, može odrediti rešenjem o pokretanju prethodnog stečajnog postupka, radi sprečavanja promene imovinskog stanja stečajnog dužnika,

27 Kozar, V. i Aleksić, N. op. cit. str. 447.

28 Gnjatović, D., (2011). Privilegovana agrarna banka u ulozi likvidacione banke. Bankarstvo, (9-10), str. 12-25.

odnosno uništavanja poslovne dokumentacije, ako postoji opasnost da će stečajni dužnik otuđiti imovinu²⁹ odnosno uništiti dokumentaciju do otvaranja stečajnog postupka. Mera obezbeđenja (jedna ili više njih) sadržane su u izreci rešenja o pokretanju prethodnog stečajnog postupka, kao posebni stavovi (st. 1). Citirana zakonska odredba da se mere obezbeđenja određuju istovremeno sa donošenjem rešenja pokretanju prethodnog stečajnog postupka, nije smetnja da se mere odrede i posebnim rešenjem nakon pokretanja prethodnog stečajnog postupka, ukoliko za to postoje uslovi koji su propisani čl. 62. st. 1. ZS. Prema odredbi iz čl. 62. st. 2. tač. 4. sud može zabraniti ili privremeno odložiti sprovođenje izvršenja prema stečajnom dužniku, uključujući i zabranu ili privremeno odlaganje koje se odnosi na ostvarivanje prava razlučnih i založnih poverilaca. Istu meru obezbeđenja poznavao je i Zakon o stečajnom postupku iz 2004. godine pod nazivom “moratorijum.” Zabranom individualnog u prethodnom stečajnom postupku izvršenja smanjuje se mogućnost budućih pobijanja pravnih radnji.

ZS takvom “merom obezbeđenja” u suštini uvodi privremenu zabranu poveriocima da ostvaruju svoja prava u izvršnom postupku, kao postupku individualnog izvršenja, a u svetlu predstojeće mogućnosti otvaranja stečajnog postupka kao postupka opšteg (generalnog) izvršenja. Na taj način, omogućava se svojevrсно deblokiranje računa stečajnog dužnika, jer se zabrana odnosi na sprovođenje izvršenja, ali se plaćanja uslovljavaju saglasnošću stečajnog sudije ili privremenog stečajnog upravnika. Prema čl. 301. st. 1. Zakona o izvršenju i obezbeđenju³⁰ izvršenje na sredstvima na računu sprovodi se tako što se u rešenju o izvršenju nalaže organizaciji za prinudnu naplatu da naloži bankama da blokiraju račune izvršnog dužnika i da prenesu novčana sredstva na račun izvršnog poverioca u visini njegovog potraživanja.

Za određivanje mera obezbeđenja nije neophodno da je uplaćen predujam po nalogu iz rešenja o pokretanju prethodnog stečajnog postupka.

Moratorijum je preuzet iz Zakona o stečajnom postupku iz 2004. godine³¹, a pre toga, u vreme važenja Zakona o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji³² privremenom merom u prethodnom postupku mogla se uspostaviti samo određena privremena zabrana dužniku da preduzima određene pravne akte i radnje radi obezbeđenja potraživanja poverilaca, a ne i zabrana poveriocu da u budućem periodu blokira račun-dužnika mimo odluka stečajnog veća, odnosno po važećem zakonu – stečajnog sudije.

Ove zaštitne odredbe u skladu su sa savremenim međunarodnim standardima i praksom u odnosu na tretman razlučnih poverilaca i imovine na

29 Vidi više: Božić, V. i Kozar, V., (2016). Kaznenopravna i građanskopravna odgovornost za stečaj i štetu u vezi raspolaganja s imovinom u: Zdravko Petrović et al. (urednik) *Naknada štete i osiguranje – Savremeni izazovi*, Kopaonik – Beograd, Intermex, str. 232-253

30 *Službeni glasnik RS*, br. 106/2015, 106/2016 (Autentično tumačenje), 113/2017 (Autentično tumačenje),

31 *Službeni glasnik RS*, br. 84/2004, 85/2005

32 *Službeni list SFRJ* br. 84/89 i *Službeni list SRJ* br. 37/93 i 28/96

kojoj postoji obezbeđenje, a u cilju omogućavanja reorganizacije dužnika. Navedene zaštitne mere, uz mogućnost suspendovanja ili modifikovanja moratorijuma, primenjuju se i u kasnijem toku postupka, odnosno onda kada je nakon otvaranja stečajnog postupka *ex lege* došlo do zabrane izvršenja u cilju namirenja potraživanja svih, pa i razlučnih poverilaca. I u ovom slučaju, različni poverioci mogu pod zakonom utvrđenim uslovima tražiti suspenziju zabrane ili dodatnu zaštitu za imovinu koja je predmet razlučnih prava.

2.1. Mjere osiguranja u pravu Republike Hrvatske

Mere obezbeđenja, („mjere osiguranja“) u Republici Hrvatskoj regulisane su, na sličan način, SZ RH, kojim je izričito propisano da sud mere osiguranja može odrediti rešenjem o pokretanju prethodnoga postupka ili naknadnim rešenjem, a ako za to postoje opravdani razlozi i pre donošenja rešenja o pokretanju prethodnog postupka. Sud može tako zabraniti ili privremeno odgoditi određivanje, odnosno provedbu ovrhe ili osiguranja protiv dužnika.³³

Bitna razlika je u tome što SZ RH u čl. 118. st. 1. dopušta određivanje svih mera koje „sud smatra potrebnim kako bi se spriječilo da do donošenja odluke o prijedlogu za otvaranje stečajnoga postupka ne nastupe takve promjene imovinskoga položaja dužnika koje bi za vjerovnike mogle biti nepovoljne,“ a zatim u st. 2. primera radi nabroja četiri vrste mera: „Sud može osobito: 1. imenovati privremenoga stečajnog upravitelja uz odgovarajuću primjenu odredbi ovoga Zakona o izboru i imenovanju stečajnoga upravitelja 2. zabraniti raspolaganje imovinom dužnika ili odrediti da dužnik može raspolagati svojom imovinom samo uz prethodnu suglasnost suda ili privremenoga stečajnog upravitelja; 3. zabraniti ili privremeno odgoditi određivanje, odnosno provedbu ovrhe ili osiguranja protiv dužnika; 4. zabraniti isplate s računa dužnika.“

„U stečajnom postupku povodom prijedloga predlagatelja A.J., S..., za otvaranje stečajnog postupka nad trgovačkim društvom H Zabranjuje se isplata s računa dužnika, te se dužniku zabranjuje vršiti cesije, asignacije, kompenzacije, preuzimanje dugovanja i indosiranje mjenica.“³⁴

Privremene mere osiguranja sud može, osim po službenoj dužnosti, odrediti i na predlog vjerovnika i privremenoga stečajnog upravitelja. Može ih odrediti i protiv dužnika pojedinca i protiv osoba koje inače odgovaraju za obveze dužnika te protiv dužnikovih dužnika ukoliko postoji opravdan razlog da se zaštititi imovina stečajnog dužnika (SZ RH, čl. 118. st. 5).

33 Šire: Eraković, A. (2018). Učinci stečaja na parnični i ovršni postupak likvidacije trgovačkog društva (2018, April 24). Preuzeto sa: www.vsrh.hr/.../hrv/.../aerakovic-ucinci_stecaja_na_parnicni.d...

34 Republika Hrvatska, Trgovački sud u Zagrebu, Rješenje XX St-75/2009- od 13.11.2009, (2018, April 24). Preuzeto sa: sudovi.pravosudje.hr/tzag/img/File/dokumenti/St-75-09.doc

S druge strane, Zakon o stečajju Republike Srbije u čl. 62. st. 2. i 3. taksativno nabraja pet vrsta mera obezbeđenja, ne dopuštajući određivanje drugih vrsta, koje u njime nisu izričito predviđene.

Mere obezbeđenja mogu biti ukinute ili izmenjene pod uslovima i na način koji su zakonom propisani za ukidanje ili uslovljavanje zabrane izvršenja (ZS, čl. 62. st. 9). Kada je u pitanju ukidanje moratorijuma, SZ RH, sadrži daleko manje pravila, propisujući u čl. 122., pod naslovom „Ukidanje mjera osiguranja“ da će se rješenje o ukidanju mjera osiguranja objaviti na mrežnoj stranici e-Oglasna ploča sudova. Tu su navedene i odredbe o troškovima i ispunjenju drugih obaveza koje je privremeni stečajni upravitelj preuzeo za stečajnoga dužnika.

3. ZAKLJUČAK

Moratorijum je zabrana sprovođenja individualnog prinudnog izvršenja na imovini stečajnog dužnika, u cilju namirenja potraživanja pojedinačnog poverioca, i nastupa obavezno kao procesnopravna posledica danom otvaranja stečajnog postupka ili fakultativno – ako sud u prethodnom stečajnom postupku odredi meru obezbeđenja koja sadrži takvu zabranu.

Novim odredbama iz čl. 93a, 93b, 93b i 93g ZS obezbeđeni poverioci dobijaju mogućnost da samostalno sprovedu postupak individualnog namirenja svog potraživanja iz imovine na kojoj imaju zalogu. Propisan je rok od devet meseci u okviru kojeg se dozvoljava individualno namirenje obezbeđenih poverilaca, nakon ukidanja moratorijuma.

Iako u pogledu zabrane izvršenja i namirenja, kao pravne posledice otvaranja stečajnog postupka, postoji sličnost u pravnim sistemima Republike Hrvatske i Republike Srbije kada je u pitanju ostvarivanje prava razlučnih poverilaca, bitna razlika u odnosu na ZS, jeste u tome što SZ RH propisuje nastavak izvršnog postupka od strane stečajnog suda, „primjenom pravila o unovčenju predmeta na kojima postoji razlučno pravo u stečajnom postupku.“ Stoga, razlučni poverioci svoje pravo na odvojeno namirenje ostvaruju u stečajnom postupku, a nije predviđeno vremensko ograničeno ukidanje moratorijuma.

Vanda Bozic, Ph.D

Faculty of Law, University of Zagreb, Republic of Croatia

Vladimir Kozar, Ph.D

*Associate Professor at Faculty of Law,
University Business Academy in Novi Sad*

SECURITY MEASURES AND “MORATORIUM” IN BANKRUPTCY PROCEEDINGS

Abstract:

The Law on Amendments to the Law on Bankruptcy, which entered into force on December 25, 2017, has significantly changed the conditions for determining the security measures in the previous bankruptcy proceedings. Also, the provisions on legal prohibition of enforcement and settlement as a legal consequence of the opening of the bankruptcy proceedings were amended, and new rules on the abolition of the moratorium at the request of the secured and lien creditors were laid down.

Special attention was paid to the novelty legal provisions on moratorium, introducing a ban on creditors to exercise their rights in the enforcement proceedings, as a procedure for individual enforcement, and in the light of the forthcoming possibility of opening of bankruptcy proceedings as a procedure of the general enforcement.

The most important novelty is the time-limited abolition of the moratorium for a period of nine months starting from the date of publication of the announcement on the abolition of the measure of security or the prohibition of enforcement, after which the measure of enforcement and settlement in relation to that property is re-established, in accordance with Article 93g which regulates the consequences of the failure to cash out the property by a secured, ie lien creditor within the prescribed deadline, because the basic legal text did not prescribe a time limit for the abolition of the moratorium.

Similar solutions are also accepted in the law of the Republic of Croatia, where the opening of the bankruptcy procedure prevents the initiation of an individual enforcement procedure also when it comes to exercising the rights of mortgage - secured creditors.

Keywords: *prohibition of enforcement; moratorium; debt standstill; mortgage; bankruptcy.*

L I T E R A T U R A

1. Božić, V. i Kozar, V., (2016). Kaznenopravna i građanskopravna odgovornost za stečaj i štetu u vezi raspolaganja s imovinom u: Zdravko Petrović et al.(urednik) Naknada štete i osiguranje – Savremeni izazovi, Kopaonik – Beograd, Intermex, str. 232-253
2. Dukić Mijatović, M., (2010). Vodič kroz stečajni postupak, Novi Sad, izdanje autora, str. 66
3. Eraković, A. (2018). Učinci stečaja na parnični i ovršni postupak likvidacije trgovačkog društva (2018, April 24). Preuzeto sa: www.vsrh.hr/.../hrv/.../aerakovic-ucinci_stecaja_na_parnicni.d... str. 16.
4. Gnjatović, D., (2011). O moratorijumu zemljičinskih dugova - hronologija jednog dugotrajnog provizorijuma. Bankarstvo, (7-8), str. 10-33
5. Gnjatović, D., (2011). Privilegovana agrarna banka u ulozi likvidacione banke. Bankarstvo, (9-10), str. 12-25.
6. Jovanović – Zattila, M. i Čolović V., (2007). Stečajno pravo, Beograd, Dosije
7. Kordić J. et al., (2013). Komentar Zakona o stečaju i nacionalnih standarda, 3 izdanje, Beograd, Pešić i sinovi, Confineks d.o.o,
8. Kozar, V., Počuča, M. i Stanković, I., (2013). Opšti stečajni postupak (Komentar Zakona o stečaju sa sudskom praksom i podzakonskim aktima) 1. izdanje, Beograd, Poslovni biro
9. Kozar, V., Petrović, Z. i Počuča M., (2010). Zastupanje pravnih lica u sudskim postupcima (Privredno procesno pravo), Beograd, Poslovni biro
10. Kozar, V. i Aleksić, N., (2018). Komentar zakona o stečaju sa novelama iz 2017. godine i sudskom praksom, Beograd, Poslovni biro
11. Kozar, V., (2015). Izmjena položaja povezanih lica u stečajnom postupku. Pravo i privreda, (1- 3), str. 43 – 57.
12. Kozar, V., (2010). Komentar stečajnih zakona, Beograd, Poslovni biro
13. Kozar, V., (2012). Pravne posledice sporazumnog finansijskog restrukturiranja privrednih društava. Pravo i privreda (4-6), str. 236-250
14. Kozar, V., (2008). Uticaj restrukturiranja i obaveznog otpuštanja duga u postupku privatizacije na izvršni postupak. Radno-pravni savetnik (1), str. 25
15. Kozar, V., (2012). Mirovanje dugova (moratorijum) u postupku finansijskog restrukturiranja u Dukić Mijatović M. (urednik) Zbornik referata sa međunarodnog naučnog skupa, Novi Sad, Privredna akademija , str. 224 - 237.
16. Mićović, M., (2010). Privredno pravo, Kragujevac, Pravni fakultet Univerziteta u Kragujevcu, Institut za pravne i društvene nauke
17. Obućina, J., (2017). Odnos prethodnog stečajnog postupka i postupka sprovođenja izvršenja radi namirenja novčanog potraživanja na nepokretnostima. Pravo i privreda, (1-3), str. 36
18. Poznić, B., (1987). Građansko procesno pravo, Beograd, Savremena administracija
19. Radovanov, A., (2014). Građansko procesno pravo, 4. izmenjeno i dopun-

- jeno izdanje, Novi Sad, Univerzitet Privredna akademija u Novom Sadu, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe
20. Riesenfeld, S. (2018). Bankruptcy (2018, April 27). Preuzeto sa: <https://www.britannica.com/topic/bankruptcy#ref248841>
 21. Vujaklija, M., (1980). Leksikon stranih reči i izraza, 3. dopunjeno izdanje, Beograd, Prosveta.
 22. Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o stečaju - Analiza efekata. (2018, April 24). Preuzeto sa: <http://www.parlament.gov.rs>
 23. Republika Hrvatska, Trgovački sud u Zagrebu, Rješenje XX St-75/2009- od 13.11.2009, (2018, April 24). Preuzeto sa: sudovi.pravosudje.hr/tszag/img/File/dokumenti/St-75-09.doc
 24. Zakon o izmenama i dopunama Zakona o stečaju, *Službeni glasnik RS*, br. 113/2017
 25. Zakon o stečaju – ZS, *Službeni glasnik RS*, br. 104/2009, 99/2011, 71/2012 (Odluka Ustavnog suda), 83/2014, 113/2017.
 26. Zakon o privatizaciji, *Službeni glasnik RS*, br. 83/2014, 46/2015, 112/2015, 20/2016 (Autentično tumačenje)
 27. Stečajni zakon, *Narodne novine*, br. 71/2015
 28. Zakon o stečajnom postupku, *Službeni glasnik RS*, br. 84/2004, 85/2005
 29. Zakon o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji, *Službeni list SFRJ* br. 84/89 i *Službeni list SRJ* br. 37/93 i 28/96

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

340.134(4-672EU:497.11)(082)

**ТРАДИЦИОНАЛНИ научни скуп “Правнички дани проф. др
Славко Царић” (15 ; 2018 ; Нови Сад)**

Usaglašavanje pravne regulative sa pravnim tekovinama Evropske unije : [zbornik radova XV tradicionalnog naučnog skupa “Pravnički dani prof. dr Slavko Carić”] = Harmonisation of state legislation with EU legal acquisitions : [The collection of papers of the 15th Traditional Scientific Meeting “Legal Days prof. dr Slavko Carić”] / priredio, edited by Milorad Bejatović. - Novi Sad : Pravni fakultet za privredu i pravosuđe Univerziteta Privredna akademija = Faculty of Law for Business and Judiciary University Business Academy, 2018 (Novi Sad : Feljton). - 362 str. ; 24 cm

Tiraž 75. - Napomene i bibliografske reference uz tekst. - Bibliografija uz svaki rad. - Rezime na engl. jeziku uz svaki rad.

ISBN 978-86-6019-083-5

a) Правна регулатива - Усаглашавање - Србија - Европска унија - Зборници

COBISS.SR-ID 324457223